

دوفصلنامه تاریخ علوم و فناوری دوره اسلامی
سال نهم، شماره اول، بهار و تابستان ۱۳۹۹
شماره پیاپی: ۱۷

صاحب امتیاز: مؤسسه پژوهشی میراث مکتوب
مدیر مسئول: اکبر ایرانی
سردبیر: محمد باقری
مدیر داخلی: زینب کریمیان
ویراستار: پویان رضوانی
اجرای جلد: محمود خانی

مدیر فنی و امور چاپ: حسین شاملوفرد

همکاران علمی

حسن امینی * حمید بهلول * پویان رضوانی * حنیف قلندری * یونس کرامتی * امیرمحمد گمینی
شمامه محمدی فر * یونس مهدوی * سجاد نیکفهم خوب روان

مشاوران علمی

پرویز اذکائی * یوسف ثبوتی * توفیق حیدرزاده
محمدابراهیم ذاکر * حسن طارمی * حمیدرضا گیاهی یزدی
مهدی محقق * حسین معصومی همدانی * محمدجواد ناطق * سیدحسین نصر
علی بابایف (جمهوری آذربایجان) * جان لنارت برگرن (کانادا) * گلن وان بروملن (کانادا) * احمد جبار (فرانسه)
سرگی دمیدوف (روسیه) * رشدی راشد (فرانسه) * جمیل رجب (کانادا) * سری رامولا سارما (آلمان) * ژاک سزبانو (سوئیس)
جورج صلیبا (امریکا) * حکیم سید ظل الرحمان (هند) * رادا چاران گویتا (هند) * ریچارد لورج (انگلستان)
مصطفی موالدی (سوریه) * یان پیتر هوشندایک (هلند) * میچیو یانو (ژاپن)

تصویر پشت جلد: نقش هندسی چارترنج در آرامگاه هارون ولایت (اصفهان) (عکس از: هادی ملکیان)

نشانی مجله: تهران، خیابان انقلاب اسلامی، بین خیابان دانشگاه و ابوریحان، ساختمان فروردین، شماره ۱۱۸۲، طبقه چهارم، شماره ۱۶
کد پستی: ۹۳۵۱۹-۱۳۱۵۶ تلفن: ۶۶۴۹۰۶۱۲ دورنگار: ۶۶۴۰۶۲۵۸

www.mirasmaktoob.ir
miraselmi@mirasmaktoob.ir / miraselmi90@gmail.com

بها: ۴۰۰۰۰۰ تومان

فهرست

۱ | سرسخن

مقاله

- ۳ منابع و مآخذ رساله فارسی لب الحساب
نرگس عصارزادگان
- ۳۱ معمای تاریخ مبدأ تقویم جلالی
حمیدرضا گیاهی یزدی، ترجمه هاشم سیماپ
- ۵۰ تاریخچه نام روزهای هفته و تعطیل پایان هفته
علی نقی منزوی
- ۵۹ کاردانو چه کرد که خیام نکرد؟
امیر اصغری
- ۷۴ نقش هندسی چارترنج
محمد باقری
- ۸۴ بررسی محتوای رساله مجموع المربعات محمد باقر یزدی
زهرا پورنجف
- ۹۹ علوم غریبه در دوره صفویه
متیو ملوین-کوشکی، ترجمه حمید بهلول
- ۱۱۵ آثار ایلهارد ویدمان در حوزه علوم و فناوری دوره اسلامی
انوشه هادزاد

یادداشت‌های تاریخی

- ۱۲۶ بررسی موضوعات بی‌ارزش
اتو نویگه باوئر، ترجمه حمید بهلول

یادنامه‌ها

- ۱۲۸ به یاد پاول کونیچ (۱۹۳۰-۲۰۲۰م)
بنو وان دالن، ترجمه حنیف قلندری
- ۱۳۸ خاطره‌هایی از پاول کونیچ
ریچارد لورچ، ترجمه مهسا راقب

رساله

- ۱۴۰ رساله اعمال الغریبه در شیمی
محمد رضا عرشی

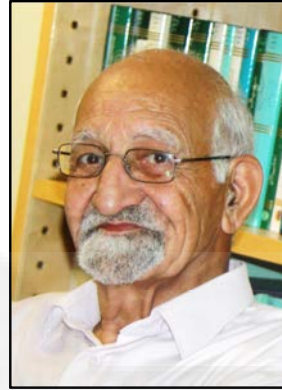
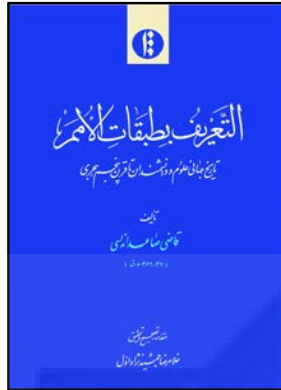

سرخن

این شبیخون بلا باز چه بود ای ساقی

این شماره میراث علمی در شرایطی آماده و منتشر شد که بیماری نامنتظر و عالم‌گیر کرونا در سراسر جهان از جمله در کشور خودمان انسان‌های زیادی را به کام مرگ کشاند. بسیاری از فعالیت‌های فرهنگی، تولیدی و خدماتی نیز با محدودیت‌ها و دشواری‌های زیادی روبه‌رو شد. این وضعیت موجب شد که شماره حاضر میراث علمی هم با وجود همه تلاش‌ها با تأخیر زیاد به دست خوانندگان برسد. گذشته از تأثیر عینی این محدودیت‌ها، تألم ناشی از اخبار طاق‌سوز فقدان دوستان، بستگان و همکارانمان مانع از تمرکز لازم برای پیگیری کارهای مربوط به مجله بود.

استاد گرانقدر و دوست‌داشتنی، مرحوم غلامرضا جمشیدنژاد اول (۱۳۲۴-۱۳۹۹)، همکار صمیمی و پرتلاش مؤسسه پژوهشی میراث مکتوب با سفر آسمانی خود خانواده میراث مکتوب را داغدار کرد. برای کسانی که از نزدیک با ایشان برخورد داشتند، باور کردن این فقدان دشوار است. از ایشان کتاب‌ها و مقاله‌های ارزشمندی از جمله ترجمه التعریف بطبقات الامم اثر قاضی صاعد اندلسی شایان ذکر است. «رساله ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی به ابوالعباس در رمزگشایی» را ایشان از عربی به فارسی برگرداند که در شماره ۱۲ میراث علمی (سال ۶، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۶) با توضیحات روشنگر ایشان چاپ شد. خاموشی این انسان فرهیخته را به خانواده گرامی‌اش به‌ویژه سرکار خانم آناهیتا جمشیدنژاد اول که خود عضو محبوب خانواده میراث مکتوب بوده‌اند و به فاصله اندکی مادر عزیزشان را از دست دادند، از صمیم قلب تسلیت می‌گوییم. این فرزند شایسته در هر موردی که برای آماده‌سازی مجله میراث علمی به یاری‌اش نیاز داشتیم، با خوش‌رویی و مسئولانه و دقیق به کمکمان آمد.

همکار گرامی و پرکار و فروتن نشریه میراث علمی، آقای محمدرضا عرشی که در شماره‌های مختلف مجله آثاری تألیف، ترجمه یا تصحیح ایشان چاپ شده است (از جمله رساله گرانسنگ اعمال الغریبه در همین شماره)، در این شبیخون بلا برادر گرامی شان، آقای علی محمد عرشی را از دست دادند. در غم ایشان شریک هستیم و امیدواریم اکنون که جز تسلیم و رضا چاره‌ای نیست، ایشان همچنان با پیگیری کار ارزشمندشان در تصحیح رساله‌های مهمی که از نظرها دور مانده است، با این فقدان ناباورانه مدارا کنند.

بیماری عالم‌گیر و مرگ‌بار کرونا که به خاطر آن هنوز «غم بر سر غم می‌گذاریم» حواشی مثبتی هم داشته است که آن‌ها را نمی‌توان نادیده گرفت. از این جمله است گذار ناگزیر به کاربرد تمام و کمال امکانات دنیای مجازی که در اثر محدودیت همکاری‌ها و آموزش‌های حضوری تسریع شد. بی‌گمان روزی که جامعه جهانی پایان سیطره کرونا را جشن بگیرد، این جنبه‌های مثبت تداوم خواهد یافت و تقویت خواهد شد.

همکاران و دست‌اندرکاران نشریه میراث علمی تلاش ایثارگرانه و دلسوزانه کارکنان حوزه درمان را صمیمانه پاس می‌دارند و امیدوارند با دستاوردهای کوشندگان حوزه پزشکی در کشف و تولید و به‌کارگیری داروی این شبیخون بلا، آرامش، شادی، رفاه و لبخند به جامعه انسانی باز گرداند.

هنوز با همه دردم امید درمان است

که آخری بود آخر شبان یلدا را

محمد باقری - تیر ماه ۱۴۰۰

